

Toch is het voor de Ornithologie hoognoodig, dat er op gewezen ¹⁾ wordt, zooals mij tientallen malen gebleken is.

Kijkt men in tijdschriften, etc., dan moet men zich soms geweldig verbazen over de — ik zou haast zeggen dwaasheden — waartoe men per saldo komt. Men zou soms haast denken dat 't een geweldige eer voor onze natie was, dat die vogel langs onze kust was gevlogen, een ander getracht had er te broeden, etc.

Voor de *wetenschap* — en met zekerheid is vooropgesteld, dat dit het doel van het trekstation is — hebben alleen een groot aantal van één soort beteekenis. En niet enkele gevallen.

Ik weet: het vinden van een zeldzaam nest, het zien van een zeldzaamheid heeft iets piquants. Hier staat de wetenschap echter buiten. Het is 'n menselijke eigenschap, die ons aan het nagaan van vogels waarde geeft, evenals de aesthetische schoonheid van vele dieren, van hun zang en hun nesten, voorts van de aangename omgeving; bij het trekstation b.v.: de prikkeling der zeelucht.

De wetenschap heeft met dit alles echter *niets* te maken. Een trekstation zou voor *deze* dingen ook niet kunnen blijven bestaan. Thans is het ook haar doel niet. Het bestuur der Ornith. Ver. heeft zich er immers voorgespannen en toekomstigen steun toegezegd.

Thans hebben we dan ook wetenschappelijke werkwijze van het Trekstation te verwachten. Worden de zeldzaamheden op zij gezet, dan ontwijkt men nog een moeilijkheid, nl. deze, dat misschien vogels geschoten zouden moeten worden, om hun identiteit vast te stellen.

Het is te apprecieeren, dat dit op het Trekstation Noordwijk a/Zee in ieder geval niet gebeurde. Vooreerst kan men daarbuiten.

Tenslotte zij nogmaals opgemerkt, dat met deze critiek op de werkwijze en de behandeling der gegevens, geensdeels wordt vergeten de groote waardeering, die ongetwijfeld allen met mij koesteren voor de oprichting van het eerste Trekstation in Nederland met de toch zeer beperkte middelen.

Wageningen.

D. TOLLENAAR.

DE HEISPINNER.

ALS ik er in het voorjaar op uit ga, kan 't niet missen, dat ik een van de vaste plekjes bezoek, waar ik reeds zooveel moois gezien en gevonden heb. Daar staan ook onze oude vrienden, de knotwilgen. Hun stam, die maar eenige decimeters hoog is, verdwijnt bijna geheel in het gras en de lage planten. Hun takken worden vast om de 2 of 3 jaar gekapt en blijven daardoor dun, waardoor 't zoeken naar rupsen wel zoo gemakkelijk wordt. De takken immers zijn nu zeer buigzaam en kunnen aan alle kanten licht geïnspecteerd worden. Toen ik voor eenige jaren daar in de tweede helft van April rondspeurde, bemerkte ik plotseling op de takken eenige groote, dikke rupsen met blauwzwarten kop, grijzen rug, blauw-geteekende zijden, witte stigmata en oranje vlekjes, terwijl ze vrij dicht behaard waren. Zoodra ze aangeraakt werden lieten ze zich vallen en als ze dan op den grond neerkwamen, rolden ze zich op, waardoor de fluweelzwarte grondkleur in de geledingen zichtbaar werd. Ik begreep al dadelijk, dat ze, grootte en tijd in aanmerking genomen, vertegenwoordigers van de Lasiocampidae moesten zijn en al spoedig bleek 't de Heispinner te zijn (*Lasiocampa quercus* L.). Nu ik ze eenmaal gevonden had, zag ik binnen een afstand van eenige tientallen meters op bijna elken wilg een paar rupsen. Ze zaten niet alleen tegen de stammen en

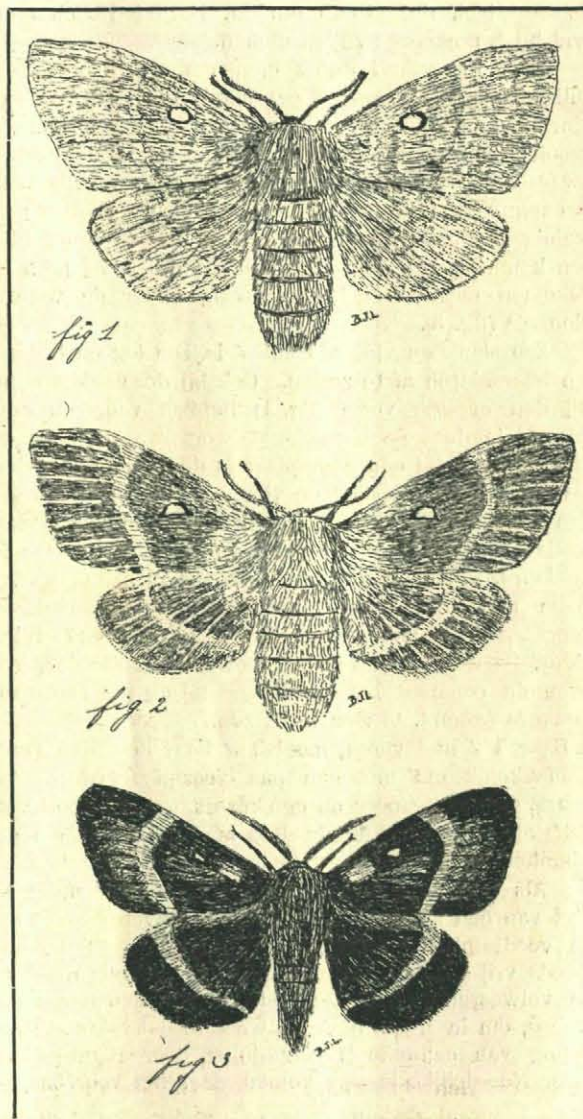
¹⁾ In dit opzicht juist gezien lijkt me dan ook, wat een jong vogelliefhebber uit 't Noorden mij schreef: »'s Morgens ga ik geregeld iederen dag mijn gebied rond. Het is klein, maar interessant. Juist, doordat het gebied klein is, zijn er niet veel vogelsoorten, maar dat maakt het observeeren belangrijker.« Dat kan ik volledig onderschrijven.

takken, maar ook tusschen de reten van de schors. Betrekkelijk eten de rupsen niet veel en ze groeien dan ook langzaam, maar tegen midden Mei blijft de een voor, de ander na stil tegen zijn takje zitten zonder voedsel te gebruiken, om na eenige dagen te vervellen, voor de laatste maal.

Haar kleur is nu totaal veranderd. Ze zijn effen bruin met een meer of minder duidelijke witte zijlijn en soms nog eenige oranje vlekjes, vooral op de eerste ringen, terwijl ze vrij dicht en bruin behaard waren. Die haren moet men niet al te zeer vertrouwen. Zij hebben mij tenminste vaak een onaangenaam uurtje bezorgd.

Na haar vervelling gebruiken de rupsen veel voedsel, maar ze nemen dan ook snel in grootte toe en reeds na ongeveer een week zijn ze uitgegroeid tot rupsen van een vingerdikte en lengte. Ze hebben de gewoonte, om zoo goed als niet overdag te eten; in de schemering beginnen ze en ook 's morgens vroeg zijn ze nog aan den gang. Dit is natuurlijk een beschermingsmaatregel, want door hun grootte en vrij opvallende kleur zouden ze, indien ze overdag hun voedsel gebruikten, al spoedig bemerkt worden. Dan zitten ze echter tegen de takken onderaan bij den stam, verborgen door de bladeren en de lage planten. Aan de volwassen rupsen is reeds met vrij groote zekerheid te zien, of er zich mannelijke of vrouwelijke vlinders uit zullen ontwikkelen: de rupsen, die 't eerste geslacht zullen leveren, blijven veel kleiner. Dit is trouwens bij de meeste Lasiocampidae 't geval en zeer begrijpelijk.

In 't eind van Mei en begin Juni is de rups volwassen en gaat nu aanstalten maken om zich in te spinnen. Ze kruipt eenigen tijd rond om een geschikte plaats te vinden en als ze die gevonden heeft, blijft ze daar nog ongeveer een dag doodstil zitten, waarna ze begint. Eerst vervaardigt ze een soort van netwerk, waarbinnen de eigenlijke cocon komt. Voor 't geheel is drie dagen noodig. De cocon sluit nauw om de pop, en is dicht en stevig; ze lijkt wel eenigszins papierachtig. De kleur wisselt af van grauw- tot geelbruin. De laatste kleur komt 't minst voor en dan nog vooral bij de ♂♂. De rups verweeft haar haren in de cocon, waardoor deze een prikkelig gevoel krijgt. Is het spinsel gereed, dan blijft haar bewoner

De Heispinner.

daar een dag of vijf in liggen, waarna de verpopping plaats vindt. De pop, die eerst geelwit van kleur is, kleurt langzaam bij en heeft na eenige dagen haar definitieve kleur gekregen: dof purperkleurig bruin, het achterlijf wat lichter. Ze is zeer levendig: bij de minste beweging, die de cocon maakt, draait ze haar achterlijf snel rond. Op 't laatste segment van dit lichaamsdeel, dat stomp eindigt, bevinden zich een groot aantal kleine haartjes, die zeker wel bij 't omkeeren zullen dienen.

De poptoestand duurt ongeveer een maand, zoodat de eerste vlinders in het begin van Juli uitkomen. Het ♂ is een slank dier. Overdag vliegt het woest rond, niet in een rechte lijn, maar meer zigzagsgewijs, waardoor de kans, om een ♀ te ontdekken, natuurlijk veel grooter wordt. De kleur der vleugels is donkerbruin, waartegen de witte stip en de gele dwarsband scherp afsteken. De laatste vervloeit bijna altijd naar den achterrand; slechts 1 exemplaar heb ik gezien, waarbij dit niet 't geval was. Zoo typisch zijn maar zeer weinig ♂♂ geteekend. De meeste hebben een geel vlekje aan den wortel der voorvleugels, een kenmerk van de var. *callunae* Palmer. Bij mijn kweekkerij is ook nog een ♂ te voorschijn gekomen met een gele bestuiving onder de witte vlek en aan den voorrand der achtervleugels (fig. 3).

Zoo slank en vlug als het ♂ is, zoo log en traag is het zwakke geslacht. Ze vliegt alleen om haar eieren af te zetten. Ook bij deze sekse zijn verscheidene kleurvormen op te merken. Bij den eersten vorm (fig. 1) hebben voor- en achtervl. een licht okergele kleur. Op de voorvl. is de gele dwarsband wortelwaarts door een meer of minder breede donkerbruine lijn afgezet. Bij een exemplaar is die bruine zoom echter afwezig en de gele band zoo goed als onzichtbaar, zoodat de vleugels bijna eenkleurig zijn, de witte stip dan uitgenomen. Bij den tweeden vorm (fig. 2) zijn voor- en achtervleugels zeer donker okergeel, bij bruin af, zoodat de zoom voor den gelen band nu verdwenen is. Alleen de vleugelwortel is wat lichter gekleurd, zoodat dit dan de ♀ vorm van *callunae* is. De derde vorm eindelijk is een tusschen-vorm met lichte voor- en donkere achtervleugels. Zou de vierde mogelijkheid, nl. donkere voor- en lichte achtervleugels, ook voorkomen? Bij alle kleurvormen is de franje gelijk van kleur. De witte vlek varieert zoowel in grootte als in vorm, terwijl de breedte van den gelen band evenmin constant is. De vlek is bij de ♀♀ aan de onderzijde onzichtbaar, hoewel ze bij de donkere exempl. te zien moet zijn.

Daar 't ♀ niet vliegt, moet 't ♂ haar door den reuk vinden en daardoor is 't dan ook zeer gemakkelijk om met een pas ontpopt ♀ een aantal ♂♂ te vangen. Men zet de doos met een ♀ eenvoudig neer op een plaats, waar de soort voorkomt en vangt de toevliegende ♂♂ weg. Zelfs als de vlinder uit de doos is, is deze nog eenige dagen lang een voorwerp van opmerkzaamheid voor de ♂♂.

Als het ♀ de eieren afzet, schiet ze ze meer weg, dan ze bepaald te leggen. Daar ze niet van een kleefstof voorzien zijn, blijven ze niet op de bladeren zitten, maar vallen tuschen de voedselplanten in. Ze zijn bruin van kleur, met een donker bruine marmerteekening. Reeds vrij spoedig komen ze uit. De jonge rupsen zijn met veel meer oranje geteekend dan de volwassen dieren. Ze vreten tot in den herfst en gaan daarna in hun winterslaap onder 't mos, om in Maart of April weer te ontwaken. Merkwaardig is, dat in Schotland de ontwikkeling van *callunae* 2 jaar duurt, doordat de pop overwintert. Dit zal echter wel door de meer Noordelijke ligging komen, daar het voor ons land tenminste niet geldt.

B. J. LEMPKE.

